

Toruń, 12 czerwca 2018 roku

UZASADNIENIE UCHWAŁY

Komisji do przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego w sprawie nadania doktor Justynie Żychlińskiej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie archeologia

Przedmiotem oceny, będącej podstawą do sformułowania uchwały, było osiągnięcie naukowe w ujęciu ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (obejmujące 19 publikacji, w tym dwie monografie), ogólny dorobek naukowy, dydaktyczny i organizacyjny Kandydatki. Osiągnięcia naukowe doktor Justyny Żychlińskiej zostały ocenione w recenzjach negatywnie przez wszystkich Recenzentów. Odmienne, pozytywne opinie o osiągnięciu i dorobku Habilitantki przedstawili pozostali członkowie Komisji.

W opinii recenzentki – dr hab. Justyny Baron – zbiór artykułów zgłoszonych jako osiągnięcie naukowe cechuje brak sformułowania problemów badawczych, określenia metod i ram teoretycznych analizowanych tematów, bezkrytyczny i przypadkowy dobór analogii etnograficznych, odniesień do źródeł historycznych oraz ikonografii. Zwróciła też uwagę na brak znajomości literatury o zasięgu międzynarodowym, odnoszącej się do zagadnień będących podstawą osiągnięcia naukowego wskazanego jako podstawa habilitacji.

Recenzentka także krytycznie odniosła się do pozostałych osiągnięć, uznając, że nie mogą być ocenione zbyt wysoko. Doceniając wysiłek włożony przez Habilitantkę w przygotowanie i przeprowadzenie licznych i zróżnicowanych zajęć dydaktycznych, zauważyła, że był on przyczyną niedostatków w innych obszarach dorobku naukowego i organizacyjnego. W ostatecznej konkluzji wniosek dr J. Żychlińskiej o nadania stopnia doktora habilitowanego zaopiniowała negatywnie.

Kolejny recenzent – dr hab. Radosław Janiak – zgłosił szereg uwag krytycznych odnoszących się zarówno do osiągnięcia naukowego, będącego podstawą wniosku dr Justyny Żychlińskiej, jak i do pozostałego dorobku naukowego, organizacyjnego i dydaktycznego. Uznał, że w dorobku Habilitantki brakuje własnych badań terenowych pod kątem któregoś z nurtów studiów, wskazanych jako osiągnięcie naukowe. Negatywnie ocenił Jej aktywność na

polu starań o fundusze, umożliwiające prowadzenie badań na stanowiskach związanych z problematyką dotyczącą osiągnięcia naukowego. Zdaniem dr. hab. Radosława Janiaka, czytając teksty poświęcone miejscu i roli kobiety w społeczeństwie kultury łużyckiej „można odnieść wrażenie, że pozostajemy wciąż w obrębie powtarzania interpretacji tego samego zestawu zabytków, a na ich podstawie wskazywania wciąż tych samych ról kobiet w interesującym nas czasie”. Recenzent uznał, że Habilitantka nie zna najnowszej literatury, a źródła archeologiczne wykorzystuje marginalnie. Wątpi w to, aby obraz i miejsce kobiety w kulturze łużyckiej był wiarygodny i rzetelny, gdyż swoje badania ograniczyła tylko do Wielkopolski, nie podejmując starań o nakreślenie procesów zachodzących poza tym regionem. Recenzent zauważył, że nie uczestniczyła w żadnym grancie. Uznał za niewłaściwe przekopiowanie części tekstów z innych Jej publikacji do książki pt. „Kobieta kultury łużyckiej w przestrzeni społecznej”, bez podania źródła ich pochodzenia. W podsumowaniu dr hab. Radosław Janiak stwierdził, że dorobek naukowy i aktywność terenowa nie dają wystarczającej podstawy do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Trzeci Recenzent – dr hab. Jacek Gackowski – zauważył, że problem badawczy sygnalizowany przez Habilitantkę jawi się we współczesnej archeologii prahistorycznej jako wyjątkowo trudny, zdecydowanie niełatwo poddający się weryfikacji źródłowej. Dokonał analizy założeń teoriopoznawczych, stwierdzając, że w swoich badaniach wpisała się Ona bezkrytycznie w nurt wykorzystywanie osiągnięć dyscyplin naukowych zajmujących się analizą współczesnych czy też nowożytnych form ludzkiej aktywności. Zwrócił uwagę na pominięcie znalezisk bliższych dorzecza Odry i Wisły oraz na brak nieco szerszego uwzględniania wiedzy o tkaninach i strojach halsztackich. Skomentował dorobek w ramach trzech poziomów interpretacyjnych, tj. kulturowego umiejscowienia kobiet w strukturze społecznej ugrupowań „łużyckich”, analizy funeralnej i praktyk społeczno-symbolicznych. Krytycznie odniósł się do wykorzystania aktualnej wiedzy literaturowej na temat splotów tkackich, nakryć głowy, Inu i jego zastosowań. Wyraził wątpliwość, co do tezy Habilitantki o istnieniu kilku większych ośrodków produkcji tkackiej w Wielkopolsce. Nie zgadzając się z wieloma Jej poglądami i ich uzasadnieniem źródłowym uznał, że Habilitantka ma prawo do własnych interpretacji i rekonstrukcji przestrzeni społecznej i miejsca w niej „łużyckich” kobiet. W ostatecznej konkluzji, uwzględniając uwagi odnośnie do głównego osiągnięcia badawczego, zakresu cytowań dorobku Habilitantki, liczbę publikacji w bazach czasopism Web of Sciences i ERIH, a także brak uczestnictwa w projektach badawczych, stwierdził, że wniosek dr Justyny Żychlińskiej nie spełnia wymogów ustawowych odnośnie nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie archeologia.

Członek Komisji – dr hab. Halina Taras – w swojej opinii zauważyła, że studia Habilitantki dotyczące „przestrzeni społecznej” były prowadzone głównie na gruncie znanych, publikowanych wcześniej materiałów archeologicznych (z osad i cmentarzysk), z uwzględnieniem greckich i łacińskich źródeł pisanych, posiłkując się dotychczasową wiedzę z zakresu nauk historycznych i społecznych. Poziom tych rozważań uznała za ogólny, z niepogłębianą metodologią. Stwierdziła jednak, że na korzyść Habilitantki przemawia rozległa skala Jej zainteresowań obyczajowością społeczeństw późnej epoki brązu i wczesnej epoki żelaza, tym bardziej, że ta tematyka nie jest często poruszana we współczesnym polskim piśmiennictwie archeologicznym. Potraktowała to, jako istotny atut twórczości Habilitantki. Doceniła również Jej zasługi jako redaktorki, na polu organizacyjnym, w zakresie ochrony zabytków i popularyzacji archeologii.

W podsumowaniu swojej opinii dr hab. Halina Taras, pomimo wskazanych braków i niedociągnięć w dorobku dr Justyny Żychlińskiej, doceniła Jej starania zawodowe i naukowe. Podkreślając zainteresowania badawcze Habilitantki skupiające się na tematyce trudnej, a zarazem niszowej w polskiej archeologii, uznała dorobek dr Justyny Żychlińskiej jako spełniający ustawowe wymagania zarówno w zakresie pozytywnej oceny osiągnięcia badawczego, jak też pozostałej aktywności naukowej i wniosowała o dopuszczenie Jej do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

Kolejny członek Komisji – prof. dr hab. Wojciech Chudziak – zauważył szereg pozytywnych wątków w dorobku Habilitantki. Uznał, że wszystkie prace napisane w ostatnich 15 latach, zgłoszone pod kątem wskazanego osiągnięcia badawczego dotyczą bezpośrednio lub pośrednio problematyki przestrzeni społecznej w kulturze łużyckiej, a ich głównym zwornikiem jest kwestia roli i znaczenia kobiety w społeczeństwach wymienionej kultury. Podkreślił, że zagadnieniu temu w szczególności poświęcona została ostatnio wydana książka Pani Doktor pt. „Kobieta kultury łużyckiej w przestrzeni społecznej” (2017). W niej – bazując na swoich doświadczeniach badawczych i refleksji teoretycznej obecnej w wielu jej wcześniejszych publikacjach – Habilitantka podjęła się wyjaśnienia złożonego problemu roli społeczno-kulturowej kobiet widzianego przez pryzmat źródeł archeologicznych. Prof. Wojciech Chudziak podkreślił, że dociekania te prowadzone w nurcie studiów *gender* wyszły jednak daleko poza tradycyjne prace analityczno-źródłowe dominujące wciąż w polskiej archeologii. Zauważył, że wiele kwestii poruszanych przez Panią Doktor ma charakter uniwersalny, tj. ponadczasowy i ponadregionalny, stąd nie wątpi, że książka znajdzie się w kręgu zainteresowania również badaczy innych epok. Prof. Wojciech Chudziak pozytywnie ocenił dorobek na pozostałych polach działalności zawodowej Habilitantki. W podsumowaniu uznał Jej osiągnięcie naukowe, wskazane jako podstawa habilitacji oraz dorobek związany z pozostałymi

obszarami działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej, za spełniające kryteria określone w ustawie o stopniach i tytułach naukowych z 2003 roku, tzn. stanowiące istotny wkład w rozwój archeologii. Zarekomendował starania dr Justyny Żychlińskiej o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie archeologia.

Przewodniczący Komisji – prof. dr hab. Bogusław Gediga – zwrócił uwagę na dotychczasowy rozwój naukowej dr Justyny Żychlińskiej, który dokonywał się w dwóch ośrodkach i był kształtowany przez badaczy o uznanej renomie w archeologii. Uznał, że ważnym osiągnięciem w dorobku badawczym jest obszerna monografia pt. „Przemiany stylistyczne naczyń ceramicznych ludności kultury łużyckiej w Wielkopolsce” (2013). Stanowi to znaczące dokonanie naukowe dr Justyny Żychlińskiej, o czym świadczą bardzo pozytywne recenzje tego dzieła wykonane przez Profesorów: Tadeusza Malinowskiego i Macieja Kaczmarka.

Problem badawczy wskazany jako podstawa osiągnięcia naukowego prof. Bogusław Gediga uznał za ważny w dociekaniach archeologii epoki brązu i wczesnej epoki żelaza. Stwierdził, że Habilitantka obiecująco i trafnie rozpoczęła ten kierunek badań, w polskiej literaturze dotąd prawie nieobecny. Podkreślił, że trafnie wybrała, do swojej analizy trzy pola aktywności kobiet w kulturze ówczesnej, tj. garncarstwo, tkactwo i krąg kultury symbolicznej. Pozytywnie ocenił to, że część Jej artykułów trafiła do czasopism wysoko punktowanych, jak *Folia Praehistorica Posnanienses*, *Sprawozdania Archeologiczne* czy *Śląskie Sprawozdania Archeologiczne*. Za godne uwagi uznał Jej opracowania, a także sprawozdania z wyników terenowych badań ratowniczych, w których przeważnie sama uczestniczyła. Była też nie tylko aktywną uczestniczką konferencji krajowych, lecz przeprowadziła również wykład na Freie Universität w Berlinie.

Po analizie opublikowanego dorobku naukowego dr Justyny Żychlińskiej, prof. dr hab. Bogusław Gediga zwrócił uwagę, że jest autorką trzech książkowych monografii, co nie zdarza się często w przewodach habilitacyjnych. Biorąc to pod uwagę oraz Jej aktywność dydaktyczną i organizacyjną z pełnym przekonaniem stwierdził, że dr Justyna Żychlińska całkowicie spełnia wymogi sformułowane w Ustawie z 2003 roku i w późniejszym Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Sekretarz Komisji – prof. dr hab. Daniel Makowiecki – uznał, że publikacje w przeważającej większości są adekwatne w sferze merytorycznej do wskazanego przez Habilitantkę osiągnięcia naukowego. Pozytywnie ocenił to, że swoje rozważania prowadziła poprzez analizę zarówno bardziej szczegółowych problemów, jak i ujęcia łączącego kilka z nich w jedną całość. W swojej twórczości zajęła się zarówno pojedynczymi grupami społecznymi, a więc kobietami, mężczyznami i dziećmi, jak też wyjątkowymi bytami określanymi kategorią „obcy”. Podejmowała też skomplikowane zagadnienia wartościowania i hierarchizowania pozycji

społecznej wymienionych grup, ich funkcji gospodarczych i obyczajowych. Wnikła w sfery odczuć estetycznych i artystycznych, snując rozważania nad sensem i intencjonalnością tworzenia dźwięków i muzyki. Zajęła się też trudnym tematem kultury duchowej i czytelnymi jej przejawami na gruncie archeologicznych studiów źródłowych. Podkreślił umiejętność doboru źródeł umożliwiających formułowanie, analizowanie i rozwiązywanie problemów badawczych. Zauważył Jej aktywność w sferze organizacyjnej i dydaktycznej, a także redakcyjnej. W konkluzji pozytywnie ocenił dorobek naukowy, organizacyjny i dydaktyczny. Uznał, że jest wystarczający do spełnienia wymogów Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, oraz Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 roku w sprawie kryteriów oceny osiągnięć ubiegających się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. W związku z tym nadanie jej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych uznał za zasadny.

Przewodniczący – prof. dr hab. Bogusław Gediga – uznał również za zasadne skorzystanie z zapisu ustawy, według którego „W szczególnych przypadkach, uzasadnionych wątpliwościami komisji habilitacyjnej dotyczącymi dokumentacji osiągnięć naukowych, komisja może przeprowadzić z habilitantem rozmowę o jego osiągnięciach i planach naukowych”. Zawiadomienie zostało wysłane na 7 dni przed posiedzeniem komisji. Habilitantka potwierdziła otrzymanie zawiadomienia. Dr Justyna Żychlińska stawiała się na posiedzenie Komisji i przedstawiła uzupełniające informacje dotyczące dorobku oraz wskazała plany badawcze na przyszłość. Recenzenci nie skorzystali z możliwości uczestniczenia w dyskusji.

Wypowiedzi Habilitantki zostały wysoko ocenione przez pozostałych członków Komisji. Uznano, że dr Justyna Żychlińska jest badaczką o dużej dojrzałości, ma jasno sprecyzowane poglądy, ciekawe pomysły, jest kontaktowa, wniosła sporo do swojego autoreferatu. Komisja do przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego wnioskuje niejednogłośnie do Rady Wydziału Nauk Historycznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu o nadanie dr Justynie Żychlińskiej stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych, w dyscyplinie archeologia.

Przewodniczący Komisji

prof. dr hab. Bogusław Gediga